

Tre äreminnestavlor

Göran Segergren

På den södra och norra långhusväggen i Tryserums kyrka hänger tre tavlor som länge fascinerat mig. Det är s k äreminnestavlor över fyra döda spädbarn. Tavlorna är skänkta av Henric Jacob Sivers (1709 – 1758) under sin tid som kyrkoherde i Tryserum och Hannäs och prost i Norra Tjust kontrakt. De hängdes upp i den gamla kyrkan i Västertryserum och fördes sedermera över till den nybyggda kyrkan i östra sockendelen.

Tavlorna innehåller fängslade bibliska motiv och har inskriftsskyltar som berättar om djup tragik i den Siverska familjen. Skyltarna vittnar också om en stor stolthet, själv- och maktmedvetenhet hos socknens präst.

Sivers var gift tre gånger och fick sammanlagt 10 barn, varav 4 barn från det sista äktenskapet, med Helena Retzius, dog som spädbarn. Detta var i en tid då spädbarnsdödligheten i Sverige var mycket hög och pendlade kring en nivå av 200 dödsfall per 1 000 levande födda att jämföra med dagens siffra 2,4. I detta perspektiv måste man dock ändå konstatera att familjen Sivers drabbades ovanligt hårt.

1752 lät Sivers tillverka en äreminnestavla över de två barn som dog under hans tidigare prästgöringstid i Norrköping (1735 – 1747). På den svarta ornamenterade textskylten under tavlan står målat:

TILL ÄHREMINNE EFTER SINA TWENNE I NORRKIÖPING BEGRAFNE BARN,
SAL: MAGNUS RETZIUS SIVERS, FÖDD D 1 AÛG: DÖD D. 8 AÛG: 1741,
SAL: HELENA RETZIA SIVERS, FÖDD D. 1 SEPT: 1743, DÖD D. 10 DECEM: 1744,
SKÄNKTE THENNA TAFLAN TIL TRÿSERÛMS KÿRCKIA
MAG: HENR: JACOBUS SIVERS, KONGL: HOPREDIKANT, HÄRADS:PROBST
I NORRA TIÛST OCH KYRKIOHERDE I TRÿSERÛM OCH HANNÄS. 1752.

Inom tavlans svarta ram framträder ett frodigt flodlandskap med ett kargt bergmassiv i bakgrunden. Flodens stränder förbinds med en tvåvalvig bro. Den vänstra sidan av floden är bebyggd med några hus framför vilka fem människor rör sig. På högra sidan kommer två män bärande på en stor vinstock mellan sig på en stång

Detta är en episod ur Fjärde Moseboken kap 13. Mose och Israels folk närmar sig Kanaans land efter sin långa ökenvandring från Egypten. Mose skickar ut spejare, som ska gå in i det sköna men nu fientliga landet, se sig omkring och komma åter och informera om hur det är. Spejarna återvänder och bl a berättar de om den härliga Druvdalen från vilken de har med sig frukt, granatäpplen, fikon och en druvklase så stor att det krävs två män att bära den på en stång emellan sig.

Samma år 1752 tillkom ytterligare en äreminnestavla, vars ornamenterade svarta textskylt berättar följande:

TIL ÄHREMINNE EFTER SIN SAL: SON,
 JOHANNES RETZIUS SIVERS,
 FÖDD 1748, D 21 DEC: DÖD 1749, D. 21 MARTIÿ,
 SKÄNKTE THENNA TAFLAN TIL TRÿSERUMS KÿRCKIA
 MAG: HENR: JAC: SIVERS, KONGL: HOPREDIKANT.
 HÄRADS:PROBST I NORRA:TIÛST OCH PAST: I TRÿSERÛM OCH HANNÄS. 1752.

I Tryserums Död- och begravningsbok anges dödsorsaken vara slag – vilket på den här tiden kunde vara en beteckning på en plötslig och oförklarlig död. Johannes begravdes tre dagar efter sin död i kyrkans sakristia.

Den svartinramade tavlan ovanför textskylten skildrar ett ökenlandskap. Till höger i bild finns en oas med en liggande äldre man. Invid honom står en ängel med en välsignande gest – den vänstra handen på hans huvud och den högra höjd mot himlen.

Högre upp och i bakgrunden kan man skönja konturerna av en stad.

Motivet är hämtat ur den apokryfiska bibelskriften Tobits bok, som tillsammans med

ytterligare några skrifter finns som tillägg i Bibeln men som kyrkan ursprungligen inte godkände. Boken handlar om en blind jude, Tobit, som tvingats till exil i Ninive i Assyrien. Han sänder sin son Tobias till Medien för att hämta tio talenter silver som Tobit har lämnat i förvar där. På vägen får han sällskap med Asarja, som skaffar honom en fru, befriar henne från en demon och Tobit från blindheten.

Bilden föreställer förmodligen det ögonblick då Asarja avslöjar att han är ärkeängeln Rafael, och den gamle mannen Tobit faller bävande till marken.

Den tredje tavlans bladkransinramade text på grå botten lyder:

THENNA TAFLAN
SKÄNCKTE TIL ÅMINNELSE EFTER SIN SALIGA DOTTER,
ANNA CATAR: SIVERS,
SOM VAR FÖDD UTI NORKIÖPING 1746. D. 28 DEC:
OCH DÖDDE I TRYSERUM 1748. D. 26 JANUARÜ.
MAG: HENRI. JAC. SIVERS,
KONGL: HOFFPREDIK. PROBST
OCH KÛRKOH: I TRYSER. OCH HANNÆS

I Tryserums Död- och begravningsbok informeras att Anna Catharina dog i kopporna och begravdes i kyrkans sakristia den 5:e februari.

Inom en enkel förgylld oval ram framträder en bröstbild av en lidande Jesus omgiven av en mångfald kristna symboler hämtade ur passionshistorien – berättelsen om Jesu sista tid, fångslande, dom, korsfästelse och död.

Kalken bågaren som Jesus använde vid den sista måltiden/ nattvarden tillsammans med sina lärjungar

Kedjorna som vaktstyrkan och folk från överstepräster och fariséerna fjättrade Jesus med i trädgården Getsemane

Vapnen - hillebard, påk och spikklubba - som vaktstyrkan bar

Handen som örfilade Jesus vid förhöret hos översteprästen Hannas

Tuppen som gol efter att Petrus förnekade Jesus tre gånger

Risknippena och piskan som Pilatus lät soldaterna gissla Jesus med

Törnet som soldaterna vred ihop en krans av och satte på Jesu huvud och hånande ropade "Det är hans kungakrona!"

Vasstrået som förlöjligande sattes i Jesu hand som en kungaspira

Korset som Jesus tvingades bära till avrättningsplatsen Golgata att korsfästas på

Hammaren som användes för att spika fast Jesu händer och fötter på korset

Spikarna med vilka Jesus spikades fast på korset och som orsakade de fyra såren på händer och fötter

Skylden som i smädande syfte sattes upp på korset med texten I. N.R.I. (Jesus Nazarenus Rex Iudaeorum – Jesus från Nasaret judarnas konung)

Tärningarna som de romerska soldaterna använde för att spela om och fördela Jesu kläder

Svampen som satts fast på en stav och indränkts i surt vin, vilket Jesus erbjöds att släcka sin törst med

Kärlet i vilket det sura vinet förvarades

Lansen med vilken en romersk soldat stack ett sår i sidan på Jesu döda kropp

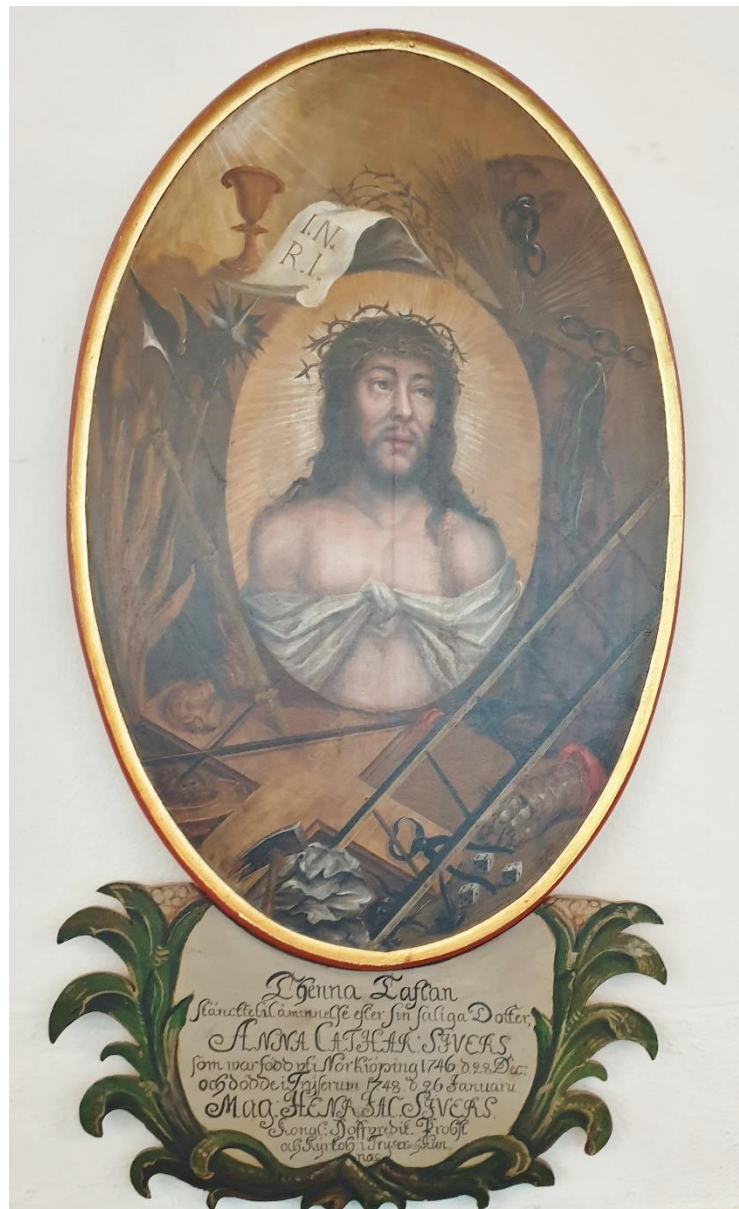
Tången som användes för att avlägsna spikarna från Jesu händer och fötter

Stegen med vars hjälp Jesu kropp togs ner från korset

Kärlet med myrra som bars fram för att smörja Jesu begravnings kropp

Svepningen i vilken Jesu kropp lindades inför begravningen

Tavlans övre del lyses upp av solen som sänder sina strålar ner över Jesu gestalt, medan den nedre delen höljs i ett dunkel av den solförmörkelse som enligt Bibeln inträffade under korsfästelsen – "Vid sjätte timmen föll ett mörker över hela jorden, och det varade till nionde timmen. Vid nionde timmen ropade Jesus med hög röst: Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig."

Om Sivers övriga familjeförhållanden – äktenskap och avkomlingar – hans levnad och gärningar finns att läsa bl a i följande av Tryserums Hembygdsförenings Årsskrifter: 1995 s 25ff och 2001 s 64ff.